

Nr 87.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av en Vadstena krigsmanshuskassa tillhörig fastighet; given Stockholms slott den 27 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och civildepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om försäljning av en Vadstena krigsmanshuskassa tillhörig fastighet och anför därvid följande.

I skrivelse den 16 juni 1952 har kammarkollegiet, som handhar förvaltningen av krigsmanshuskassans fasta egendom, hemställt att Kungl. Maj:t måtte förordna, att fastigheten Ryckelsby 3² skall överföras till lantbruksnämndens i Östergötlands län förvaltning, mot det att det i riksstaten under tolfte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa tillgodoföres ett belopp av 52.000 kronor. Kollegiet har i skrivelserna erinrat om att Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut (proposition nr 171 år 1948), den 30 juni 1948 förordnat att annan fastighet med samma namn och registernummer än nu ifrågavarande skulle försäljas till Karl Oskar Svensson men att denna fastighet därvid felaktigt benämnts

Ryckelsby 3² i stället för Ryckelsby 3³. Rättelse har numera skett och den riktiga benämningen å nu ifrågavarande fastighet är således Ryckelsby 3² och å den tidigare försålda fastigheten Ryckelsby 3³. Båda fastigheterna utgör delar av det ursprungliga hemmanet 1 mantal Ryckelsby nr 3.

I fråga om tidigare innehav av hemmanet har kollegiet anfört bl. a. följande.

Överstelöjtnanten David Gyldenklou donerade år 1686 eller 1687 hemmanet 1 mantal frälse Ryckelsby nr 3 i Ekeby socken till Vadstena krigsmanshus.

Enligt resolution den 15 augusti 1848 transporterade krigskollegium på framställning av Erik Svensson Rydberg åbo- och besittningsrätten till $\frac{1}{2}$ mantal av nämnda hemman — numera Ryckelsby 3² — på Rydberg och hans arvingar mot vissa i resolutionen närmare angivna villkor. Sedan Rydberg och hans hustru Anna Brita Rydberg, född Eriksdotter, avlidit, hustrun den 16 februari 1836 och mannen den 8 maj 1864, innehades åbo- och besittningsrätten till hemmansdelen av deras dotter Hedvig, gift med Carl Johan Alin. Genom förtida skifte den 10 juli 1887 överlät makarna Alin åbo- och besittningsrätten till hemmansdelen på sonen Johan August Alin. Denne avled den 2 december 1924, varefter hans änka Olivia Amalia Alin på grund av ett den 22 juli 1921 mellan makarna upprättat inbördes testamente innehade hemmansdelen med därtill hörande $\frac{3}{22}$ av Ryckelsby kvarn och såg till sin död den 15 februari 1939. Genom testamente den 3 maj 1926 hade Olivia Amalia Alin överlätit åbo- och besittningsrätten till hemmansdelen med tillydenheter till sin avlidne mans brorson, grosshandlaren Gustaf Rylander i Stockholm.

Besittningsrätten till $\frac{1}{2}$ mantal av hemmanet — numera Ryckelsby 3³ — överläts genom kammarkollegiets resolution den 22 december 1881 tills vidare å Jacob Vilhelm Svensson.

Ifrågavarande hemman är av frälse natur och torde därför icke lagligen hava kunnat upplåtas under ärftlig åbo- och besittningsrätt. De verkställda upplåtelseerna synas därför vara att betrakta såsom arrendeupplåtelser. Dylika upplåtelser kunde emellertid jämlikt vid tiden för desamma gällande förordningar icke ske för längre tid än 50 år eller för första arrendeinnehavarens och hans hustrus livstid. Arrenderätten till hemmanet torde därför få anses hava förfallit. Med hänsyn härtill uppdrog kollegiet den 12 maj 1941 åt sitt advokatfiskalsämbete att vid Folkungabygdens domsagas häradsrätt anhängiggöra talan mot innehavarna av hemmanet med yrkande om dess avträdande till Vadstena krigsmanshuskassa.

Sedan ämbetet i anledning härav fört talan mot Rylander och Jacob Vilhelm Svenssons son Karl Oskar Svensson om avträdande av de av dem innehavda hemmansdelarna, gjorde båda svarandena hos ämbetet framställning om uppgörelse i målet. I anledning härav anhöll ämbetet hos häradsrätten, att målet måtte förklaras vilande och att dess fortsatta handläggning måtte bli beroende på anmälan av part. Häradsrätten meddelade vid sammanträde den 14 september 1943 beslut i enlighet med ämbetets hemställan.

Genom beslut den 30 juni 1948 fann Kungl. Maj:t en av Rylander gjord ansökning om tillstånd att förvärva fastigheten Ryckelsby 3³ (numera 3²) icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Kammarkollegiet har i sin skrivelse framhållit att anledning härtill syntes ha varit, att Rylander icke velat ertägga den köpeskilling å 42 780 kronor, som vid värdering åsatts fastig-

heten och som kollegiet i tidigare skrivelse angivit såsom den lägsta köpeskilling för fastigheten kollegiet kunde tillstyrka.

I en den 14 mars 1949 dagtecknad skrift till kollegiet har Rylander här- efter förklarar, att han samma dag utan villkor till krigsmanshuskassan av- trädde fastigheten Ryckelsby 3².

Sedermera har Rylander hos kammarkollegiet anhållit att för en köpe- skilling av 42 780 kronor under vissa förutsättningar få förvärva nyssnäm- da fastighet jämte andel i kvarn och såg.

Kollegiet — som i anledning av Rylanders ansökning inhämtat yttran- den från vederbörande arrendatorer, länsstyrelsen i Östergötlands län, do- mänstyrelsen och lantbruksnämnden i nämnda län — har till stöd för sin hemställan om fastighetens överförande till lantbruksnämndens förvaltning anført i huvudsak följande.

Enligt vad kollegiet under hand inhämtat har vid 1952 års fastighetstaxe- ring fastigheten åsatts ett taxeringsvärde av 44 300 kronor, varav jord- bruksvärde 34 800 kronor och skogsvärde 9 500 kronor. Värdet av den and- el å $\frac{3}{22}$ av Ryckelsby kvarn och såg, som tillhör Ryckelsby 3², utgör 7 868 kronor.

Fastigheten sambrukas med fastigheterna Ryckelsby 1³ och 1⁶. Ladugår- den är delvis belägen på dessa fastigheter och delvis på Ryckelsby 3².

I ärendet har lantbruksnämnden framhållit, att fastigheterna Ryckelsby 3² samt Ryckelsby 1³ och 1⁶ borde erhålla samma ägare, så att sambruket av dessa fastigheter kunde fortsätta. Vidare har lantbruksnämnden anført, att byggnadsbeståndet på fastigheterna vore så dåligt, att om ej åtgärd snarast vidtoges för förbättring av byggnaderna, risk föreläge att jordbruks- driften ej längre kunde upprätthållas. En försäljning av fastigheterna till Rylander syntes dock icke förenlig med jordförvärvslagens syfte.

Lantbruksnämnden har däremot själv förklarar sig villig att för ratio- naliseringsändamål förvärva fastigheten till ett pris av 51 000 kronor.

Ägarna av fastigheterna Ryckelsby 1³ och 1⁶ ha till kollegiet anmält, att de icke ha möjlighet att förvärva Ryckelsby 3². Däremot ha de icke något att erinra emot försäljning av fastigheterna Ryckelsby 1³ och 1⁶ till lant- bruksnämnden.

Under hand till kollegiet har därefter Rylander uppgivit, att han icke är villig att förvärva fastigheten Ryckelsby 3² för en köpeskilling av 51 000 kro- nor men att han vidbleve sitt anbud å 42 780 kronor.

Rylander har tidigare ansett sig besitta fastigheten Ryckelsby 3² med åbo- rätt. Han synes även haft anledning att tro sig äga en dylik rätt till fas- tigheten, då densamma den 15 augusti 1848 av krigskollegium med åborätt upplåtits till hans farmors far. Med hänsyn härtill och till den långa tid — åtminstone sedan slutet av 1700-talet — hans släkt innehafv fastigheten, synes det kollegiet, att Rylander, därest han är villig att erlægga skälig köpeskilling för fastigheten, bör få förvärva densamma, även om detta icke skulle vara förenligt med jordförvärvslagens syfte.

Då Rylander emellertid icke förklarar sig villig att förvärva fastigheten för det pris, 51 000 kronor, som lantbruksnämnden funnit utgöra skäligt saluvärde å fastigheten, kan kollegiet icke tillstyrka, att fastigheten försäl- jes till honom.

Fastigheten synes i stället med hänsyn till vad lantbruksnämnden i ären- det anført böra överföras till nämndens förvaltning att användas för ratio- naliseringsändamål. Härvid lärer Vadstena krigsmanshuskassa böra erhålla

ersättning för fastigheten från anslag, som disponeras av lantbruksnämnden. Såsom nämnts har lantbruksnämnden ansett 51 000 kronor utgöra skälig ersättning för fastigheten. Emellertid utgör 1952 års taxeringsvärde å fastigheten 44 300 kronor och taxeringsvärdet å fastighetens andel i Ryckelsby kvarn och såg 7 868 kronor eller sammanlagt 52 168 kronor. På grund härav synes ersättningen till krigsmanshuskassan böra bestämmas till i avrundat belopp 52 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad lantbruksnämnden anfört om behovet av ifrågavarande fastighet för rationaliseringsändamål vill jag i likhet med kammarkollegiet tillstyrka att fastigheten försäljes till nämnden för den av kollegiet angivna köpeskillingen, 52 000 kronor. Då taxeringsvärdet å fastigheten jämte dess andel i Ryckelsby kvarn och såg överstiger 50 000 kronor, erfordras riksdagens medgivande till försäljningen. Därest dylikt medgivande lämnas, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i övrigt bestämma de närmare villkoren för fastighetens försäljning. Köpeskillingen torde böra tillgodoföras förslagsanslaget till Vadstena krigsmanshuskassa.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att fastigheten Ryckelsby 3² med tillhörande andel Ryckelsbykvarn och såg i Ekeby socken må försäljas till lantbruksnämnden i Östergötlands län för en köpeskillning av 52 000 kronor samt på de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Otto Winther.